

Menningar- og viðskiptaráðuneyti

Minnisblað

Viðtakandi: **Allherjar- og menntamálanefnd**
Sendandi: **Menningar- og viðskiptaráðuneytið**
Dagsetning: **11.04.2023**
Málsnúmer: **MVF22100139**
Bréfalykill: **03.02**

Efni: Minnisblað menningar- og viðskiptaráðuneytis vegna umsagna um 741. mál, Safnalög o.fl.

Allsherjar- og menntamálanefnd bárust tvær umsagnir vegna frumvarps til laga um breytingu á safnalögum, lögum um Þjóðminjasafn Íslands og lögum um Náttúruminjasafn Íslands (samráð og skipunartími), önnur frá Náttúruminjasafni Íslands, hin frá Félagi forstöðumanna ríkisstofnana. Með bréfi dags. 29. mars óskaði allsherjar- og menntamálanefnd eftir minnisblaði frá menningar- og viðskiptaráðuneyti vegna umsagnanna.

Frumvarpið hafði áður verið lagt fram til samráðs og umsagna í samráðsgátt stjórnvalda 15. nóvember – 29. nóvember 2022. Þá bárust sex umsagnir og er efni þeirra reifað í greinargerð með frumvarpinu og hvernig ráðuneytið brást við tillögum um breytingar. Jafnframt er gerð ítarleg grein fyrir samráðinu í niðurstöðuskjali sem birt var í samráðsgátt, sbr. mál 220/2022 í samráðsgátt.

Náttúruminjasafn Íslands skrifaði umsögn um frumvarpið bæði í samráðsgátt og fyrir þingnefndinni. Hér verður aðeins brugðist við athugasemd sem varðar niðurfellingu á málslið sem segir að safnstjóri sitji í safnaráði stöðu sinnar vegna enda kom sú athugasemd fyrst fram í seinni umsögninni. Ráðuneytið bendir á að í 3. mgr. 7. gr. safnalaga, nr. 141/2011, sé ákvæði þess efnis að forstöðumenn höfuðsafna sitji stöðu sinnar vegna fundi safnaráðs og því óþarft að samhljóða ákvæði sé einnig í lögum um Náttúruminjasafn Íslands, nr. 35/2007. Það er almennt til lagabóta að samhljóða ákvæði séu ekki á víð og dreif í lögum og þess vegna telur ráðuneytið ekki ástæðu til að taka þessa tillögu Náttúruminjasafnsins til greina.

Í umsögn Náttúruminjasafnsins er einnig vikið að notkun orðanna „forstöðumaður“ og „safnstjóri“ og lagt til að fella síðarnefnda orðið alfarið niður. Á það er ekki hægt að fallast. Það er skýrt tekið fram í skýringu við 5. gr. laga um Náttúruminjasafn Íslands, nr. 35/2007, í greinargerð með frumvarpinu sem varð að þeim lögum, að starfsheiti forstöðumanns sé „safnstjóri“ og lögin bera það einnig skýrt með sér. Það er ennfremur rangt að heitið sé ekki notað í lögum um Listasafn Íslands. Fjallað er nú um Listasafn Íslands í myndlistarlögum, nr. 64/2012, og þar kemur skýrt fram að starfsheiti forstöðumanns sé „safnstjóri“. Það er hins vegar rétt að það starfsheitið „safnstjóri“ er ekki notað um forstöðumann Þjóðminjasafnsins enda er tekið fram í lögum um Þjóðminjasafnið, nr. 140/2011, að starfheitið þar sé „þjóðminjavörður“. Þessi athugasemd Náttúruminjasafnsins varð hins vegar til þess að þetta atriði var skoðað nánar sem leiddi til þess að ráðuneytið gerir nú tillögu til allsherjar- og menntamálanefndar að gerð verði breyting að þessu leyti á 3. gr. frumvarpsins. Í a-lið 3. gr. frumvarpsins er lagt til að málsliðnum „Endurnýja má skipun forstöðumanns einu sinni til næstu fimm ára“ verði bætt við í 1. mgr. 5. gr. laganna.

5. grein laganna hljóðar nú svo:

Ráðherra skipar forstöðumann Náttúruminjasafns Íslands, safnstjóra, til fimm ára í senn. Skal safnstjóri hafa háskólamenntun og staðgöða þekkingu á starfssviði safnsins. Safnstjóri situr í safnaráði

samkvæmt stöðu sinni.

Safnstjóri er stjórnandi safnsins og mótar stefnu þess. Hann er ábyrgur gagnvart ráðherra fyrir fjárhagslegum rekstri og starfsemi safnsins.

Þarna er aðeins talað um „forstöðumann“ í fyrsta málslið en embættisheitið „safnstjóri“ síðan notað upp frá því. Þar sem skýrt er kemur fram í skýringu við greinina í frumvarpi því er varð að lögum nr. 35/2007 að starfsheitið sé „safnstjóri“ er talið eðlilegra og í meira samræmi við lagagreinina sjálfa að þarna stæði: „Endurnýja má skipun safnstjóra einu sinni til næstu fimm ára.“ Ráðuneytið leggur því til að gerð verði tillaga í nefndinni um þessa breytingu.

Í umsögn Félags forstöðumanna ríkisstofnana er vikið að þeirri breytingu sem snýr að því að skipunartími tiltekinna forstöðumanna geti að hámarki verið tíu ár. Félagið bendir á að í 23. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996, sé tekið fram að embættismenn séu skipaðir til fimm ára í senn og það heyri til undantekninga að skipunartími sé takmarkaður við tíu ár. Ráðuneytið gerir ekki athugasemd við þessa ályktun félagsins en telur ekki þörf á að bregðast við að öðru leyti enda er ekki lagt til að breyting verði gerð á frumvarpinu. Hins vegar má vel taka undir það sjónarmið félagsins að mikilvægt sé að búa stjórnendum eftirsóknarvert starfsumhverfi og að jöfn tækifæri og virðing skuli ávallt höfð að leiðarljósi í starfsumhverfi ríkisins.